

Štátny pedagogický ústav, Pluhová 8, 830 00 Bratislava

**Metodický list na osvojovanie štátneho jazyka v materských školách s vyučovacím
jazykom národnostných menšín**

Vypracovala: PaedDr. Katarína Guziová

2008

Úvod

V Slovenskej republike žijú aj príslušníci národnostných menšín. K multikulturalite slovenskej spoločnosti sa vyjadruje vo svojich cieľoch a princípoch aj zákon č. 245/2008 Z.z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Osvojovanie základov štátneho jazyka už na stupni predprimárneho vzdelávania je v súlade s cieľmi uvedenými v školskom zákone ako aj cieľmi v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie.

Z cieľov, nielen vo vzťahu k včasnému osvojovaniu štátneho jazyka, ale aj vo vzťahu k potrebe vlasteneckej, multikultúrnej a etickej výchovy, možno citovať najmä tieto ciele:

- posilňovať úctu k rodičom, ku kultúrnym a národným hodnotám a tradíciám štátu, k materinskému jazyku, k štátnemu jazyku a k svojej vlastnej kultúre,
- získať a posilňovať úctu k ľudským právam a základným slobodám,
- pripraviť sa na život v slobodnej spoločnosti v duchu porozumenia, znášanlivosti, tolerance, rovnosti pohlaví a priateľstva medzi národmi, národnostnými a etnickými skupinami a cirkvami a náboženskými spoločenstvami,
- naučiť sa rešpektovať všeľudské etické hodnoty.

Osvojovanie štátneho jazyka je v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie organickou súčasťou profilu absolventa – vzdelanostného modelu absolventa predprimárneho stupňa ako aj vzdelávacích štandardov.

Jednou z komunikatívnych kompetencií (spôsobilostí) dieťaťa predškolského veku je, že:

- chápe a rozlišuje, že niektorí ľudia sa dorozumievajú aj inými jazykmi.

Osvojovanie základov štátneho jazyka je včlenené do obsahu výchovy a vzdelávania. V obsahových a výkonových štandardoch v tematickom okruhu ĽUDIA v kognitívnej oblasti sú výkonové štandardy (špecifické ciele) formulované nasledovne:

- počúvať s porozumením,
- reagovať neslovne na otázky a pokyny,
- reagovať slovne na jednoduché otázky jednoslovnou, viacslovnou odpoveďou alebo jednoduchou frázou,
- komunikovať jednoduchými vetnými konštrukciami v štátnom jazyku,
- používať spisovnú podobu štátneho jazyka.

V zdokonaľovaní materinského jazyka i v osvojovaní štátneho slovenského jazyka sa zdôrazňuje potreba integrácie kognitívnej a sociálno-emocionálnej oblasti rozvoja osobnosti dieťaťa ako aj rozvoj jeho tvorivosti a samostatnosti.

1. Východiská osvojovania si štátneho jazyka v predprimárnom vzdelávaní

V záujme zmysluplného a účinného osvojovania štátneho jazyka je dôležité odpovedať na nasledovné otázky:

a) Kedy začať s osvojením štátneho jazyka v materských školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín?

Optimálne sa javí začať s osvojením štátneho jazyka okolo štvrtého roku veku, keď je ukončený rečový vývin v materinskom jazyku. Dieťa v tomto veku zvyčajne už zreteľne vyslovuje všetky hlásky a hláskové skupiny v materinskom jazyku, niekedy okrem tzv. ťažkých hlások, ktorými sú „r“, „l“ alebo sykavky a pod. (vyslovovanie týchto hlások sa upraví buď samo, alebo pod odborným vedením logopéda). Ukončenie rečového vývinu býva aj skôr, už okolo tretieho roku veku, ale tento vývin, rovnako ako v iných oblastiach rozvoja osobnosti dieťaťa je veľmi individuálny. Medzi deťmi sú veľakrát výrazné interindividuálne rozdiely. Vo vzťahu k rozvoju reči sa tento jav prejavuje najmä v čistote výslovnosti a v rozsahu slovnej zásoby. Aby sa predišlo problémom, vhodné je vykonať po nástupe detí do materskej školy diagnostiku rečového prejavu detí. Ak ide o osvojovanie základov štátneho jazyka v materskej škole, v triedach s heterogénnou vekovou skladbou detí, tak je dôležité, aby sa deti mladšie ako štyri roky aktívne nemuseli zapájať do komunikácie v štátnom jazyku. S týmito deťmi sa pracuje citlivo, nenásilne a zároveň taktne. Ponecháva sa im slobodný priestor na pasívne počúvanie, napr. slovných oznamov alebo krátkych literárnych útvarov, piesní a pod. U štvorročných detí sa tiež kladie dôraz najprv na *pasívne počúvanie* a postupne na **počúvanie s porozumením**. Následne stačí, ak na verbálny prejav učiteľa **reagujú** štvorročné deti **neverbálne** (napr. mimikou, gestom, pohybom, činnosťou a pod.), až deti päť a šesťročné začínajú **komunikovať od jednoslovných viet až po niekoľkoslovné jednoduché rozvité vety**.

b) Prečo začať s osvojením štátneho jazyka už v materskej škole?

Najjednoduchšou odpoveďou na túto otázku je, že dieťa sa tak neocitne v rôznych zložitých situáciách, keď sa v ich blízkosti komunikuje v štátnom jazyku. Navyše významným argumentom je, že dieťa predškolského veku sa učí štátny a akýkoľvek jazyk napodobňovaním a bez zjavnej znalosti gramatických pravidiel. Nie je nimi zaťažované. V dvojjazyčnom prostredí deti používajú reč, ktorou sa práve s nimi hovorí, alebo podľa toho, kto sa ňou dieťaťu prihovára, napr. mama v jednom a otec v druhom jazyku. Tieto deti zvyčajne prepájajú komunikáciu v jednom alebo druhom jazyku a čo je hlavné, majú primeranú mieru interpersonálnej odvahy komunikovať vôbec (či už v materinskom alebo štátnom jazyku).

Bilingválnosť má pozitívny vplyv na intelektový vývin a obohacuje mentálny rozvoj dieťaťa, čo dokazujú viaceré vedecké výskumy na Slovensku a v zahraničí. (Štefánik, 2000)

c) Kto má učiť deti základy štátneho jazyka a komunikácii v štátnom jazyku?

Najefektívnejšia sa javí výchovno-vzdelávacia činnosť kmeňových učiteliek v triede, ktoré majú s deťmi citovú väzbu a môžu s deťmi plynulo prechádzať z komunikácie v materinskom jazyku do komunikácie v štátnom jazyku a naopak. Sú kvalifikované, nakoľko všetky majú minimálne maturitnú skúšku zo štátneho jazyka. Nemenej dôležitý je fakt, že poznajú metodiku osvojovania štátneho jazyka a celkove rozvíjania reči vzhľadom na osobnostný rozvoj dieťaťa. Používajú adekvátne zásady a formy výučby z hľadiska didaktickej funkčnosti. Vedia vycítiť okamihy, kedy je vhodné zaradiť komunikáciu v materinskom a kedy v štátnom jazyku v prirodzených situáciách. Taktiež poznajú rozvojové možnosti detí a na základe toho efektívne uplatňujú individuálny prístup vo všetkých výchovno-

vzdelávacích činnostiach. Usilujú sa o čo najprirodzenejšie prepájanie komunikácie v oboch jazykoch tak, aby sa deťom dostávali kvalitné rečové vzory v oboch jazykoch.

d) Akým spôsobom sa má uskutočňovať osvojovanie štátneho jazyka v materských školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín?

Predovšetkým *hravo, nenásilne a integrovane, t. j. v rámci obsahu výchovy a vzdelávania ako aj v rámci všetkých organizačných foriem*. V predškolskom veku sa javí žiaduce pri osvojovaní štátneho jazyku, rovnako ako v iných oblastiach zodpovedajúcim spôsobom využívať zážitkové a viacmyslové učenie. Viacmyslové učenie, najčastejšie zapájanie sluchového, zrakového a hmatového vnemu je vhodné dopĺňať pohybom, dramatizáciou alebo inou činnosťou (hudobným, výtvarným a iným prejavom). Napríklad osvojenie si pojmu „jablko“ (v štátnom jazyku) a zmysluplných viet o jablku sa deti naučia tak, že si jablko prezrú, ohmatávajú, ovoňajú, ochutnajú, naučia sa o ňom pieseň, hudobno-pohybovú alebo dramatickú či hudobno-dramatickú hru, nakreslia si ho, vystrihnú si ho a nalepia a pod. Pri týchto činnostiach zároveň odpovedajú buď jednoslovne alebo jednoduchými holými a jednoduchými rozvitými vetami na otázky učiteľa v závislosti od individuálnej úrovne znalostí štátneho jazyka a komunikatívnych schopností v ňom. Potrebné je doplniť, že pri celom procese osvojovania štátneho jazyka sa uplatňuje *činnosťný princíp*. Reč je spojená čo najviac s činnosťou dieťaťa.

Vo vzťahu k naplneniu horeuvedených výkonových štandardov, uvedených v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 0 sa premietnu do celého obsahu výchovy a vzdelávania. Napríklad cieľ „počúvať s porozumením“ sa stane súčasťou všetkých tematických okruhov a vzdelávacích oblastí. V praxi to bude znamenať, že napr. výchovno-vzdelávacia činnosť, v ktorej pôjde o rytmizovanie slovenskej ľudovej riekanky Jeden kováč koňa kuje prostredníctvom Orffovho inštrumentára budú deti počúvať s porozumením, pričom cieľom bude súčasne z tematického okruhu KULTÚRA zo sociálno-emocionálnej oblasti nasledovný výkonový štandard (špecifický cieľ):

- rytmizovať ľudové riekanky hrou na tele alebo prostredníctvom Orffovho inštrumentára (ak pôjde výlučne o počúvanie s porozumením, tak text riekanky v štátnom jazyku hovorí učiteľka, avšak rytmizovať ju bez rečového prejavu môžu aj deti)

Tieto špecifické ciele možno uplatniť v obrátenom poradí a to takým spôsobom, že najprv pôjde o rytmizovanie nejakej ľudovej riekanky v materinskom jazyku a následne sa úplne prirodzene včlení aj rytmizovanie riekanky v štátnom jazyku (podstatné je, že aj tu pôjde vo vzťahu k štátnemu jazyku o počúvanie s porozumením) a opäť sa bude pokračovať v materinskom jazyku. Učiteľ o poradí výchovno-vzdelávacích činností v tom ktorom jazyku rozhodne najmä v závislosti od veku detí, ich rozvojových možností ako aj aktuálnej úrovne komunikatívnych schopností v materinskom, a najmä v štátnom jazyku.

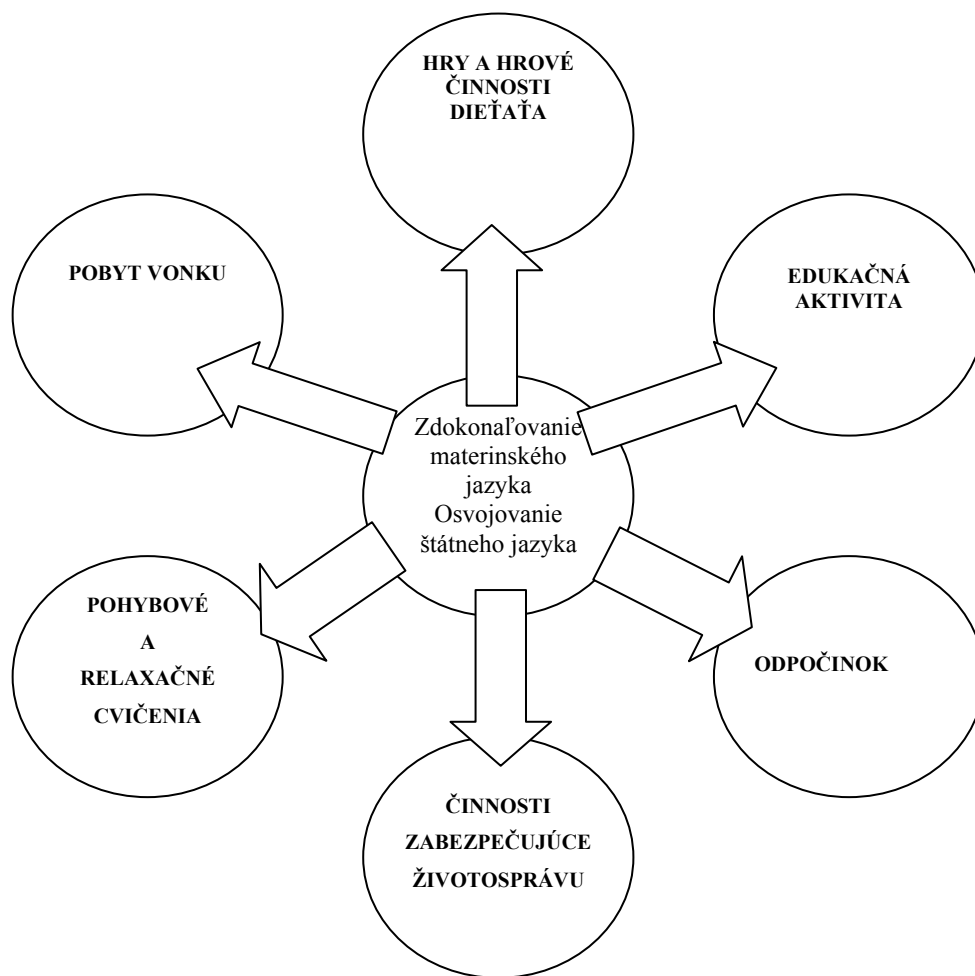
Integrované prepojenie materinského a štátneho jazyka sa bude diať aj vo všetkých organizačných formách. Osvojovanie štátneho jazyka sa nebude teda uskutočňovať výlučne len v rámci realizácie edukačnej aktivity ako špecifickej organizačnej formy predprimárneho vzdelávania. Napríklad v hrách a hrových činnostiach položí učiteľ otázku na pomenovanie hračiek najprv v materinskom jazyku a potom hračku či predmet pomenuje v štátnom – slovenskom jazyku. U mladších detí stačí ak dieťa na pokyn: „ukáž auto“ auto ukáže. Alebo na otázku učiteľa: „Je to auto?“ päťročné dieťa odpovie: „Áno, je to auto.“ a šesťročné dieťa odpovie jednoduchou rozvitou vetou: „Áno, je to červené auto.“ V rámci všetkých organizačných foriem vrátane edukačnej aktivity je dôležitá skutočná manipulácia s hračkami a predmetmi či vykonávanie nejakých pohybov, príp. dramatizácia a pod. Kreslenie alebo vyfarbovanie je až na poslednom mieste. Alebo v rámci pohybových a relaxačných cvičení to môže byť častejšie zaradovanie cvičení s riekankami, ďalej pohybových a hudobno-

pohybových hier v štátnom jazyku. Dôležité je hľadať a objavovať rôzne situácie, možnosti, ba aj okamihy na čo najprirodzenejšie a hlavne hravé osvojovanie štátneho jazyka počas dňa. Veľa podnetov na rozširovanie slovnej zásoby ponúka pobyt vonku, napr. slovnej zásoby vzťahujúcej sa na rôzne prírodné reálie ako aj na slovnú zásobu získavanú prostredníctvom pohybových a hudobno-pohybových hier. Určité možnosti sú aj v rámci činností zabezpečujúcich životosprávu, kde si deti upevňujú hygienické, kultúrne, ale aj mravné návyky. Deti si tu v prirodzených situáciách osvoja elementárne pravidlá zdvorilostného správania a k nim prislúchajúce slovíčka (napr. „ďakujem“, „prosím“, „prepáč“, „dovolíš?“) a frázy („nech sa páči“).

Poznámka: Vhodné je, ak majú učiteľky v každej triede svoj zásobník hier a literárnych útvarov nielen v materinskom jazyku, ale aj v štátnom jazyku.

Integrované prepájanie zdokonaľovania materinského jazyka a osvojovania štátneho jazyka v rámci všetkých organizačných foriem možno vyjadriť nasledovným obrázkom.

Obrázok 1 Zdokonaľovanie materinského jazyka a osvojovanie štátneho jazyka ako súčasť organizačných foriem dňa a denného poriadku v materskej škole

Integrované a zmysluplné osvojovanie štátneho jazyka sa realizuje pravidelne, aby sa dosiahol zjavný efekt v rozvoji komunikatívnych schopností detí. Dôležité je, aby dieťa najprv

porozumelo tomu, čo sa hovorí a neskôr vedelo komunikovať tak, že to, čo samo hovorí, tomu aj rozumie. Tento spôsob osvojovania nesmie byť založený na memorovaní a pamäťovom učení. Naopak, vychádza z porozumenia akéhokolvek slovného oznamu, či textu. Slovný prejav a jeho napodobňovanie sa spája s pohybom, činnosťou, dramatizáciou, tancom a základom je jeho úplné pochopenie. Výsledkom je, že sa stane súčasťou slovo-logického myslenia šesťročného dieťaťa a komunikácia a komunikatívne schopnosti nástrojom spoločenského dorozumievania v štátnom jazyku. Utvorí sa tak pevné základy pre ďalšie a zložitejšie osvojovanie štátneho jazyka na vyšších stupňoch škôl.

Časové trvanie, určené na osvojovanie štátneho jazyka počas jedného dňa je v plnej kompetencii učiteľa, najmä v závislosti od potrieb, záujmov a rozvojových možností detí. Dôležité je kritérium dosiahnutia určitých jazykových, rečových a komunikatívnych spôsobilostí. Možno predpokladať, že aj v tejto oblasti budú medzi deťmi aj rovnakej vekovej kategórie interindividuálne rozdiely. Záleží to nielen od kvality výučby oboch učiteľov v triede, ale aj od rodinného prostredia, v ktorom dieťa žije – či je to prostredie dvojjazyčné, alebo jednojazyčné.

2. Slovná zásoba v štátnom jazyku

Hlavným pravidlom je, že slovná zásoba v štátnom jazyku má byť deťom blízka a má byť v súlade so slovnou zásobou dieťaťa v materinskom jazyku. Má rešpektovať poznatkovú štruktúru dieťaťa predškolského veku. Najlepšie je, ak sa zostavuje tematicky – so zameraním na konkrétne témy, napr. „moja rodina“, „doma“, „v materskej škole“, „hračky“, „zvieratá na dvore“, „zvieratá v lese“, „autá“, ale aj širšie koncipované témy „aký/aká/aké je to?“ „čo robím?“ a pod.

Slovnú zásobu v štátnom jazyku si môžu učitelia koncipovať tematicky aj vzhľadom na obsah výchovy a vzdelávania, uvedený vo vzdelávacích štandardoch (najmä obsahových) v Štátnom vzdelávacom programe ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie.

Príklady na zostavenie slovnej zásoby:

- predstaviť menom seba (Ja som Anikó. Alebo: Volám sa Naďa),
- predstaviť niekoho iného (To je Timur. To je mama, otec, sestra, brat atď.),
- počúvať jednoduché pokyny, porozumieť im a reagovať na ne najprv neverbálne, neskôr aj verbálne,
- napodobniť a pomenovať činnosti alebo rôzne pohyby,
- ukázať a pomenovať hračky a predmety v triede a vo svojom okolí,
- pomenovať vlastnosti hračiek, predmetov a iných reálií,
- ukázať a pomenovať rôzne kvantifikátory,
- ukázať a pomenovať rôzne prírodniny priamo v prírode,
- porozumieť jednoduchým frázam a používať ich v prirodzených situáciách, napr. „nech sa páči“, „dobrú chuť“, „dovolíš?“ a pod.

Všetky príklady na zostavenie slovnej zásoby sú rovnocenné a majú teda rovnaký význam.

Pri počúvaní s porozumením je dôležité, aby dieťa porozumelo najprv jednoduchým pozdravom, napr. pozdravom – dobré ráno, dobrý deň, dovidenia, ahoj a pokynom, napr. – ukáž mi; sadni si/sadnime si; polož sem; zatvor dvere; otvor dvere; podaj mi; podaj Anite a pod. Postupne sú to zložitejšie pokyny, napr. prines auto, prines dve bábiky, daj loptu do koša, chyťme sa za ruky, alebo bežme, skáčeme, hádzeme loptu, zahráme sa hru a pod.

Neskôr dieťa rozumie krátkym slovným prejavom vrátane krátkych literárnych útvarov (napr. riekankám, hádankám, kratučkým básňam, piesňam, textom hudobno-pohybových hier, aj krátkym rozprávkam – najmä zvieracím, príp. krátkym jednoduchým príbehom a pod.), avšak nevie ich ešte samostatne zopakovať, ani to od dieťaťa nevyžadujeme. Na druhej strane, ak sa spontánne dostaví rečový prejav v štátnom jazyku na základe predošlého počúvania s porozumením, tak zasa dieťaťu v ňom nebránime.

Dieťa si pri napodobňovaní všetkých slovných prejavov učiteľa utvára slovnú zásobu pozostávajúcu zo všetkých slovných druhov (podstatných mien, sloviac, prídavných mien, zámien, prísloviac, čísloviac, predložiac, spojok, citosloviac i častíc). Osvojovanie slovných druhov by malo byť pre dieťa čo najviac zrozumiteľné. Najprv preto kladieme dieťaťu návodné otázky pri činnosti alebo v situácii, či v prírode: Skáčeme? (uvedené sloveso chápeme ako jednoslovnú vetu, nie iba ako slovo) Áno, skáčeme. Sú to dve kocky? Áno, sú to dve kocky. Je to zelená lopta? Áno, je to zelená lopta. Je toto breza? Áno je to breza? Je breza vysoká? Áno, breza je vysoká. V takomto type otázok sa v podstate ukrýva aj odpoveď a dieťa tak má príležitosť zopakovať vetu po učiteľke. Dôležité je opäť zapojenie viacerých zmyslov a spojenie rečového prejavu s určitou činnosťou. Napríklad, ak hovoríme o lopte, zároveň si ju hodíme a chytíme, ak o kockách, tak si z nich postavíme vežu, ak o breze pozrieme sa na ňu, alebo sa jej dotkneme a pod.

Potom dávame dieťaťu otázky, kde sa vyjadruje podobným spôsobom zápor. Napr. Je to bábika? Nie je to bábika. Alebo zložitejší spôsob vyjadrenia záporu pre deti s rozvinutejšími komunikačnými schopnosťami. Je to kvet? Nie je to kvet. Je to strom.

Neskôr dávame otázky, ktoré obsahujú dve možnosti odpovedí a dieťa si vyberá jednu z nich. Napr.: Je to strom, alebo kvet? Je to kvet. Sú to dve, alebo tri kocky? Sú to tri kocky. Ideme, alebo bežíme? Ideme. Je to modrá, alebo červená šatka? Je to červená šatka. a pod. Tento spôsob je pre dieťa ťažší, dieťa nám už dáva prostredníctvom takýchto odpovedí spätnú väzbu o svojej slovnej zásobe ako aj o svojich znalostiach.

V samostatnom prejave dieťaťa (na základe otázok učiteľky) sa môže používanie rôznych slovných druhov prejaviť nasledovne: Je to Peter? Áno, je to Peter. Je tvoj kamarát? On je môj kamarát. Hráte sa spolu? Hráme sa spolu. Má Peter auto/dve autá? On má dve autá. Alebo: Tvoja sestra Timea sa ako učí? Dobre sa učí. Takýto rečový prejav dieťaťa môžeme docieľiť až v závere predškolského veku za predpokladu sústavného a systematického pedagogického pôsobenia. Táto veková kategória detí už dokáže hovoriť naspamäť aj krátke literárne útvary v štátnom jazyku. Slovnú zásobu, ktorú dieťa získalo z literárnych útvarov, vie dieťa aj zmysluplne využívať. Celkove je dôležité, aby dieťa používalo slovnú zásobu vzhľadom na kontext a rozprávalo iba to, čomu naozaj aj rozumie.

Poznámka: Ak dieťa začne navštevovať materskú školu neskôr (napr. v piatich alebo až takmer šiestich rokoch) a nemá rozvinuté rečové zručnosti v štátnom jazyku, postupujeme s ním individuálne od pasívneho počúvania a počúvania s porozumením až po jednoduchú komunikáciu. Prirodzene, neodradí nás, ak nedosiahneme u tohto dieťaťa také výchovno-vzdelávacie výsledky ako u dieťaťa, ktoré pravidelne a dlhodobo navštevuje materskú školu. Dôležitým pravidlom je, aby sme sa pri osvojovaní štátneho jazyka nevzdávali ani u jedného dieťaťa, aj keď možno prirodzene očakávať, že výsledky budú rôzne.

Námety na konkrétnu slovnú zásobu (t. j. na lexikálne jednotky), (Bernáthová – Reiterová – Somorová, 2005)

- ahoj, ako, aký, -á, -é, áno, auto, autobus,
- bábika, babka/dedko, bábka, bodka, báb sa, bežať/behať, biely, -a, -e, brat, brat', Bratislava, byť, bývať,
- cesta, cestovať, ceruzka, cukráreň, cvičiť,
- čo, čaj, čakať, červený, -á, -é, česať sa, čiapka, čierny, čistý, -á, -é, číslo, čítať, čokoláda,
- dobrý, -á, -é, dobre/zle, dole/hore, dom, doma, Dunaj, dvere, dnes, dlhý, -á, -é/krátky, dlho/krátko, doktor/lekár,
- ďakujem, dedina, deň/noc, dedko/babka, dieťa/deti, dievča/chlapec,
- farba, fialový, -á, -é, film, fúkať, futbal,
- gratulovať/blahoželať,
- hlava, hlavný, -á, -é, hnedý, -á, -é, hodina, hore/dole, hrať sa, hovoriť/rozprávať, hrebeň, hrnček, hruška, hudba, horúco,
- chlapec/dievča, chlieb, chodiť, chodba,
- ísť/ideme, ihrisko, izba,
- ja, jablko, jahoda, jar, jedáleň, jeseň, jesť,
- kabát, kakao, kam/kde, kamarát/kamarátka, kečka, kniha, kočík, koláč, koruna (kráľovská), kôš, krásny, -a, -e/pekný, -á, -é, krátky, -a, -e/dlhý, -á, -é, kresliť, krk, kto, ktorý, kuchyňa, kúpať sa, kúpiť, kupovať, kvet, kvitnúť,
- lampa, lekár/doktor, loď, lopta, lúka, lyžica,
- ľahký, -á, -é/ťažký, -á, -é, letieť, leto, ležať, lietadlo, limonáda, list/lístok,
- mačka, malina, malý, -á, -é, /veľký, -á, -é, mama/matka/mamička, mať rád, -a, -o, mesto, miesto, modrý, -á, -é, môj/moja/moje, most, muž/žena, múdry, -a, -e, my, mydlo, myslieť,
- nábytok, nakúpiť, nakupovať, napísať, nastúpiť/vystúpiť, náš/naša/naše, noc/deň, noha/nohy, nohavice, nos, nový, -á, -é/staré, -á, -é, nožnice, nôž,
- nízky/vysoký,
- obed, obedovať, obchod, obliekať sa/vyzliekať sa, obraz/obrázok, obuť si/obúvať sa, odísť, odpovedať, oko/oči, okno, okuliare, on/ona/ono/oni/ony, opakovať/zopakovať, oranžový, -á, -é, otvoriť/zatvoriť, ovocie,
- padať, papier, paprika, paradajka, park, pekne, pekný, -á, -é/krásny, -a, -e, peniaze, pes, písať, piť, plakať, plávať, počítať, počúvať, pohár, polievka, pomaranč, pomáhať/pomáhať si, poobede, pozeráť sa/dívať sa, pracovať/robiť, prečítať, predavač/predavačka, predávať, prísť, program, prosieť, príši, pýtať sa/pýtať si,
- ráno, raňajky, raňajkovať, robiť/pracovať, rodičia, starí rodičia/babka/dedko, rozprávať/hovoriť, rozprávať sa/hovoriť si, rožok, ruka/ruky, ružový, -á, é, ryba,
- sedieť/stáť, sadnúť si, sestra/brat, skákať/stáť, slnko, Slovensko, smutný, -á, -é/veselý, -á, -é, sneh, sneží, spáľňa, spať, spievať, spievať si, starý, -á, -é/nový, -á, -á, -é, stolička, stôl, strom, sukňa,
- šaty, škola/matierska škola/základná škola,
- tabuľa, tancovať, tanier, telefón, telefonovať, teraz, topánky, tráva, trieda, tvár, tvoj, -a, -e, ty/ty si ,
- ťažký, -á, -é/ľahký, -á, -é, telo, teplo/zima, teplý, -á, -é/studený, -á, -é,
- učiť sa, učiteľka/pani učiteľka, ucho/uši, ukazovať, ulica, ústa, utekať/bežať, utierať, utierať sa,
- variť, váš/vaša/vaše, večer, večerať, veľký, -á, -é/malý, -á, -é, veselý, -á, é, /smutný, -á, -é, vidieť, vidlička, vlak, vlasy, voda, volať, vstávať, vreckovka, vy, vysoký, -á, -é/nízky, -a, -e,
- zajtra, zatvorený, -á, -é/otvorený, -á, -é, zatvoriť/otvoriť, zelený, -á, -é, zemiaky, zima/teplo, zle/dobre, zlý, -á, -é/dobrý, -á, -é, zub/zuby,

- žltý, -á, -é,
- číslovky 1 – 10,
- dni v týždni, ročné obdobia.

Poznámka: Uvedené námety na slovnú zásobu je potrebné chápať orientačne. Môžu sa dopĺňať a obmieňať, to znamená, že sú len v rovine príkladov.

3. Zásady a metódy osvojovania štátneho jazyka

Pri osvojovaní štátneho jazyka a rozvíjaní komunikatívnych schopností sa uplatňujú nasledovné zásady:

- zásada primeranosti – požiadavky sú úmerné rozvojovým možnostiam detí,
- zásada názornosti – zameraná najmä na upútanie pozornosti detí,
- zásada emotívnosti – uplatňuje sa hravosť a zábavnosť ako motivujúci prvok,
- zásada postupnosti, sústavnosti a pravidelnosti – založená na postupnom osvojovaní a pravidelnom opakovaní známych slov a slovných spojení.

Hlavnou výchovno-vzdelávacou metódou je rovnako ako v iných oblastiach rozvoja osobnosti dieťaťa **hra**. Je to hra symbolická (alebo námetová), edukačná alebo dramatická (jestvuje množstvo delení hier). V symbolickej hre, v ktorej dieťa používa hračky a predmety v určitom symbolickom význame, sa môžeme dieťaťu, ktoré sa práve hrá, prihovoriť v štátnom jazyku, napr. Čo variš? Čaj. Je tvoja bábika veselá? Áno, moja bábika je veselá. a pod. Edukačná hra má určité edukačné pravidlo a dieťa sa na základe tejto hry rozvíja v psychomotorickej (sem môžeme zaradiť pohybové aj hudobno-pohybové hry), kognitívnej a sociálno-emocionálnej oblasti. V každej edukačnej hre sa rozvíja celostne, pričom niektorá oblasť rozvoja sa môže rozvíjať primárne. Napríklad v známej hre Čarovné vrecúško (ide primárne o kognitívny rozvoj) dieťa na základe otázky učiteľa pomenúva niektoré hračky alebo predmety nielen v materinskom, ale aj v štátnom jazyku. V dramatickej alebo hudobno-dramatickej hre ide o dramatizáciu nejakého krátkeho príbehu, rozprávky, o živý dialóg skutočných či fiktívnych osôb a zvierat, alebo len dramatického vyjadrenia pocitov, nálady – jednak vlastnej alebo niekoho iného, napr. ako sa asi cítili hračky, predmety, zvieratká, keď sa ocitli v situácii – na zámku, v detskej izbe, v ZOO a pod. Pri dramatizácii sa používajú len jednoduché vety.

Audiovizuálna štruktúrno-globálna metóda

Popri súbežnom pôsobení na sluch a zrak sa nenacvičujú izolované slová, ale štruktúrované jazykové celky. Základná a najmenšia jednotka štruktúrovaného celku je veta. Vety sú volené ako modely, ktoré možno obmieňať, doplňovať, rozvíjať. Dieťa sa touto metódou zoznamuje s ucelenými prejavmi, s rytmom, intonáciou, melódiou štátneho – slovenského jazyka. Dôležité je spojenie zvuku s obrazom, činnosťou. Vyvrcholením práce je aktívne používanie a kombinovanie vetných štruktúr. (Bertóková – Borsová – Hegerová, 1989)

Lingvomotorická metóda spája verbálne, hudobné a zmyslovo-pohybové prvky výučby. Rozvíja zrkovú, sluchovú a pohybovú pamäť dieťaťa. Dieťa má možnosť sprevádzať svoju reč v situačnom rozhovore prirodzenou gestikuláciou a mimikou. Každý rečový prejav je vsadený do situačného kontextu. (Skabelová – Bónaová, 1995)

V popredí by mala byť aj **komunikatívna metóda**, pri ktorej sa vyberajú také jazykové prvky, aby v každom štádiu osvojovania štátneho jazyka umožňovali viesť zmysluplný rozhovor, komunikáciu. Učivo je zostavené tematicky a osvojujú sa modelové vety bez vysvetľovania gramatických javov a bez presného prekladu, t. j. učiteľ objasní len zmysel vety (alebo verša v básničke či inom krátkom literárnom útvere). Vhodné je zapojiť spolu

s objasňovaním aj hru alebo činnosť vzťahujúcu sa na daný kontext. Ku komunikatívnej metóde môžeme priradiť aj klasické **slovné metódy** (rozprávanie – krátke literárne útvary a zážitky a pod., dialóg, rozhovor, opis – čo sme videli, ako sa nám to páčilo a pod., výklad nezaraďujeme). Slovné metódy, ktoré spočívajú v jednoduchých výpovediach by nemali byť len monologickým, ale aj dialogickým prejavom (k aktívnemu prejavu pomáhame dieťaťu otázkami).

Fixačná metóda slúži na upevnenie slovnej zásoby. V predškolskom veku má osobitný význam, nakoľko dieťa potrebuje pre svoj rozvoj opakovaný podnet. Znamená to, že tú istú slovnú zásobu a komunikatívne schopnosti fixujeme rôznymi spôsobmi, v rámci rôznych organizačných foriem, zaraďovaním rôzneho obsahu, rôznych foriem ako aj s využitím rôznych didaktických prostriedkov.

Dôležité je upozorniť, že osvojovanie štátneho jazyka sa uskutočňuje bez používania gramaticko-prekladovej metódy, ktorá sa na základe viacročných inšpekčných zistení ukázala v materských školách ako neefektívna. Na slabú efektívnosť tejto metódy vo vyučovaní v základných a stredných školách poukazujú aj viacerí odborníci. (viď Menzlová – Farkašová – Pokrivčáková, 2008).

Na základe uplatnenia rôznych metód v štátnom jazyku rozširujeme pasívnu i aktívnu slovnú zásobu. Berieme do úvahy fakt, že *dieťa má vždy širšiu pasívnu slovnú zásobu ako aktívnu*. Táto skutočnosť platí v oboch jazykoch, v materinskom i štátnom jazyku.

Najefektívnejším **učením** pri osvojovaní štátneho jazyka je **napodobňovanie** (imitácia), v ktorom dieťa napodobňuje rečový vzor (model) učiteľky.

4. Formy osvojovania štátneho jazyka

Formy sú totožné ako pri rozvíjaní jazykového a rečového prejavu a komunikatívnych schopností dieťaťa v materinskom jazyku.

V materskej škole sa uplatňujú nasledovné formy (aj vo vzťahu k osvojovaniu štátneho jazyka):

- Frontálna práca či frontálne prezentovanie učiva (práca s celou triedou) by sa pri osvojovaní štátneho jazyka mala využívať len okrajovo (napr. pri hudobno-pohybovej hre, speve piesne, rytmizovaní riekanky a pod.), na špecifické účely (niečo oznámiť, spoločne vysvetliť a pod.)
- Odlišným typom je spoločná práca, **práca v skupine** a táto prevažuje (deti stoja v kruhu, pohybujú sa po triede, odpovedajú po jednom na otázky, kreslia, vystrihujú, nalepujú, pracujú na skupinovom výtvore a pod.)
- Postupne sa oboznamujú s prácou **vo dvojiciach** (rozhovor učiteľka – dieťa, dieťa – dieťa, práca na projekte).
- Veľmi dôležitá je **individuálna práca** – učiteľ zadá dieťaťu činnosť (napr. kresliť, vystrihovať, nalepovať) a venuje sa každému dieťaťu osobitne, kladie mu otázky a dieťa na ne odpovedá, učiteľ dáva dieťaťu spätnú väzbu.
- **Projekty** ako osobitná forma sa začínajú pripravovať prakticky od začiatku výučby. Primeraný obsah a požiadavky na spracovanie ich robia atraktívnymi (Moja rodina, Hračky v našej triede). Výber témy zohľadňuje poznatkovú štruktúru dieťaťa v materinskom jazyku. Pri práci na projektoch sa využíva individuálna (samostatná) aj skupinová forma (práca vo dvojiciach alebo v tímoch). Úlohou učiteľa je zväziť výber

témy tak, aby bola pre deti zaujímavá a príťažlivá a starostlivo pripraviť realizáciu (výber formy a didaktických prostriedkov vrátane určenia potrebných pomôcok, ďalej rozdelenie úloh pri skupinovej práci, stanovenie časového plánu a pod.). O výbere témy môžu spolurozhodovať aj deti a pomôcť v prípravných činnostiach. Pri samostatnej realizácii sa učiteľ stáva partnerom, pomocníkom a konzultantom, podporuje tvorivosť a fantáziu detí. Významným motivačným prvkom je možnosť prezentácie projektov rodičom alebo rovesníkom v iných triedach materskej školy, príp. v rámci spolupráce so základnou školou aj prvákom v základnej škole. Osvojovanie štátneho jazyka sa stáva integrovanou súčasťou projektu (učiteľ opäť citlivo, nenásilne a plynulo prechádza z materinského do štátneho jazyka a naspäť).

Poznámka: Dávanie spätnej väzby dieťaťu sa uplatňuje v celom pedagogickom procese rozvíjania jazykových, rečových spôsobilostí a komunikatívnych schopností čo najviac individuálne, to znamená adresne. Je to v záujme budovania pozitívneho sebaobrazu a utvárania zdravého sebavedomia dieťaťa ako aj rozvíjania jeho komunikatívnych schopností. Rovnako ako pri zdokonaľovaní materinského jazyka, tak aj pri osvojení štátneho jazyka vo vzťahu k prípadnej nesprávnej výslovnosti či nepoužití správneho výrazu alebo vety dieťa neopravujeme. Jednoducho len povieme slovo alebo prerozprávame vetu v správnom tvare alebo so správnou výslovnosťou.

V **pedagogickom prístupe** k dieťaťu je dôležitý individuálny prístup, v ktorom učiteľka kladie adekvátne požiadavky na dieťa (požiadavky sú šité na mieru na základe individuálnych rozvojových možností dieťaťa). Požiadavky sú, rovnako ako v iných oblastiach rozvoja osobnosti dieťaťa, kladené mierne nad hranicu rozvojových možností dieťaťa, aby boli pre dieťa splniteľné a motivujúce k ďalšiemu napredovaniu v komunikatívnych schopnostiach. Dôležitá sa javí v predprimárnom vzdelávaní potreba docieľiť a neustále udržiavať u detí ***radosť zo zdokonaľovania komunikatívnych schopností v materinskom jazyku i v štátnom jazyku.***

4. Návrh na včlenenie osvojovania štátneho jazyka do učebných osnov školského vzdelávacieho programu a plánov výchovno-vzdelávacej činnosti

Pri tvorbe učebných osnov, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou školského vzdelávacieho programu je žiaduce najprv si podrobne preštudovať Príručku na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy (Hajdúková a kol., 2008). V Príručke je niekoľko modelov na tvorbu učebných osnov. Do tvorby učebných osnov, ktoré môžu byť rôzne graficky spracované, v rámcivej forme zahrnieme aj osvojovanie štátneho jazyka. Konkrétnejšia forma osvojovania štátneho jazyka sa dostane do plánov výchovno-vzdelávacej činnosti. Prirodzene, nemožno očakávať, že všetko, čo sa vzťahuje na osvojovanie štátneho jazyka možno nejako presne naplánovať. Oveľa dôležitejšia sa javí samotná realizačná fáza, nakoľko, ako bolo naznačené v úvodnej časti metodického listu, ide čo najviac o osvojovanie štátneho jazyka v prirodzených situáciách a integrované prepojenie zdokonaľovania materinského jazyka s hravým osvojením štátneho jazyka.

(Hajdúková, 2008), textovú časť doplnila Guziová

Tabuľka 1

Obsahový celok	Téma
<p style="text-align: center;">Doma a v materskej škole</p> 	Držte ma za rúčku
	Ja som
	Pracovné profesie
	Cesta – bezpečnosť
	Predmety dennej potreby – čo je z čoho

Osvojovanie štátneho jazyka je integrovanou súčasťou obsahového celku ako aj tém. Učiteľka prepája komunikáciu v materinskom a v štátnom jazyku. Napr. v téme Ja som sa dieťa predstaví v materinskom i v štátnom jazyku. V téme Držte ma za rúčku, to môže byť zaradenie slovnej zásoby – mama, otec, kamarát, hrám sa a pod. V téme Pracovné profesie to je upevnenie slovnej zásoby – učí, varí, upratuje a pod. V téme Cesta – bezpečnosť to môže byť slovná zásoba vzťahujúca sa na dopravné prostriedky (auto, autobus) a bezpečnosť v cestnej premávke (pozriem sa a idem a pod.). Tému Predmety dennej potreby prispôbime vzhľadom na osvojovanie štátneho jazyka tak, že pomenúvame niektoré predmety dennej potreby, napr. lyžica, vidlička, nôž a pod., pričom vynecháme z čoho sú vyrobené.

V učebných osnovách sa špecifické ciele, ktoré sú uvedené v Štátnom vzdelávacom programe môžu navzájom spájať, kombinovať. To znamená, že všetko záleží od zamerania obsahového celku a jednotlivých tém.

(Hajdúková, 2008), pre potreby osvojovania štátneho jazyka doplnila tabuľku Guziová

Tabuľka 2

Kompetencie	Špecifické ciele	Tematický okruh
Komunikatívne, sociálne	počúvať s porozumením (riekanka s rytmizáciou hrou na tele) – materinský jazyk; rytmizácia riekanky hrou na tele – štátny jazyk	Ja som
Psychomotorické, učebné, kognitívne, sociálne	prejaviť pozitívne postoje k svojmu telu a vyjadriť ich prostredníctvom rôznych umeleckých výrazových prostriedkov – materinský jazyk,	Ja som
Psychomotorické, komunikatívne	dodržať zásady ochrany zdravia (s pomocou dospelých) – materinský jazyk; je mi dobre/zle – štátny jazyk,	Ja som
Psychomotorické, komunikatívne, kognitívne	poznať, rozlíšiť, triediť a vyberať si zdravé potraviny – materinský jazyk; mlieko, maslo, zelenina, ovocie – štátny jazyk,	Ja som
Osobnostné, sociálne, komunikatívne	komunikovať prijateľným spôsobom pozitívne a negatívne emócie a vyjadriť	Ja som

	pocity – materinský jazyk; som veselý/smutný – štátny jazyk,	
Komunikatívne, kognitívne, učebné	rozširovať si pasívnu a aktívnu slovnú zásobu (rozprávanie na rôznu tému) – materinský jazyk; otázky a odpovede – štátny jazyk	Ja som
Komunikatívne, učebné	uplatňovať spisovnú podobu materinského jazyka,	Ja som
Psychomotorické, komunikatívne, kognitívne	dodržať pravidlá hudobno-pohybových hier – materinský jazyk; počúvanie s porozumením prostredníctvom hudobno-pohybovej hry – štátny jazyk,	Ľudia
Psychomotorické, učebné, komunikatívne	stvárniť hudobno-dramaticky textovú časť hry – materinský aj štátny jazyk,	
Komunikatívne, kognitívne (základy tvorivého myslenia)	poznať, slovné opísať a umelecky stvárniť rozmanité ľudské činnosti – materinský jazyk,	
Informačné, učebné, komunikatívne	riešiť interaktívne úlohy v detských edukačných programoch – materinský jazyk,	
Učebné, komunikatívne kognitívne (základy riešenia problémov a základy kritického myslenia)	priradiť, triediť a usporiadať predmety podľa určitých kritérií (farba, tvar, veľkosť) – materinský jazyk; zelené, modré, červené, guľaté, malé, veľké, atď. – štátny jazyk	
Kognitívne (základy riešenia problémov, základy kritického myslenia, základy tvorivého myslenia), komunikatívne	určiť rovnaké alebo rozdielne množstvo prvkov v skupine – materinský jazyk; málo, veľa, príp. rovnako – štátny jazyk,	
Učebné, psychomotorické, komunikatívne	vykonávať jednoduché operácie v číselnom rade od 1 do 10 (v spojitosti s manipuláciou s predmetmi alebo hračkami) – materinský jazyk; jeden – desať – štátny jazyk,	
Osobnostné, sociálne	rozdeliť sa, obdarovať niekoho a pomôcť inému – materinský jazyk; nech sa páči, ďakujem, prosím – štátny jazyk,	
Psychomotorické, komunikatívne, učebné	prejaviť zručnosti a praktickú tvorivosť pri vytváraní produktov z prírodných prostredníctvom využitia rôznych pracovných a výtvarných techník – materinský jazyk; „urobil som toto“ – štátny jazyk,	Príroda

Komunikatívne, učebné, psychomotorické	rozlíšiť podľa typických znakov ročné obdobia – materinský jazyk; jar, leto, jeseň, zima – štátny jazyk,	Príroda
Učebné, sociálne	hodnotiť prírodné prostredie – materinský jazyk („to sa mi páči“, „tu sa mi páči“) – štátny jazyk,	Príroda
Psychomotorické, učebné, osobné (základy sebauvedomenia)	pohotovo reagovať na zmenu tempa hudobného sprievodu – materinský jazyk,	Kultúra
Komunikatívne, kognitívne (základy riešenia problémov)	rozlišovať časové vzťahy – čo je teraz, dnes, čo bolo, včera, čo bude, zajtra – materinský jazyk; dnes, včera, zajtra – štátny jazyk,	Kultúra
Sociálne, osobnostné (element. základy sebauvedomenia)	prejavovať radosť z hry – materinský jazyk,	Kultúra
Psychomotorické, osobnostné (základy sebauvedomenia), učebné, komunikatívne, sociálne	spievať v rozsahu kvinty (c1 – g1) – sexty (relatívne intonačne čisto), v prípade hudobného nadania aj v rozsahu oktávy (c1 – c2) s radosťou a primerane charakteru detskej ľudovej a umelej piesni s rôznou tematikou – materinský jazyk; zaspievať pieseň – štátny jazyk,	Kultúra
Učebné, psychomotorické	experimentovať s vlastnosťami farieb a uplatňovať ich tvorivé variácie – materinský jazyk,	Kultúra
Učebné, psychomotorické, komunikatívne	kresliť, maľovať, modelovať podľa vlastnej fantázie, predstáv a na tému – materinský jazyk; jednoduchá interpretácia výtvoru na základe otázok, napr. „nakreslil som mamu, otca, dom“, atď. – štátny jazyk	Kultúra
Kognitívne (základy riešenia problémov, základy kritického myslenia, základy tvorivého myslenia)	používať tvorivo rôzne výtvarné techniky – materinský jazyk,	Kultúra
Kognitívne (element. základy riešenia problémov, element. základy kritického myslenia, element. základy tvorivého myslenia)	vnímať a pozorovať krásu umeleckých diel – materinský jazyk; páči/nepáči sa mi obraz – štátny jazyk,	Kultúra

Učebné, komunikatívne, sociálne	zapamätať si a prednášať krátke literárne útvary, napr. riekanky, hádanky, vyčítanky, krátke detské básne atď. – materinský jazyk; najprv počúvať s porozumením krátke literárne útvary, postupne aj hovoriť – štátny jazyk,	Kultúra
Komunikatívne, učebné, sociálne	„čítať“ kreslený príbeh a obrázkový seriál – materinský jazyk,	Kultúra
Psychomotorické, učebné, komunikatívne	„písať“ obrázkový list – materinský jazyk,	Kultúra

Stratégie výchovno-vzdelávacej činnosti

Zážitkové učenie, kooperatívne učenie, projekt „V zemi, na zemi a na strome“, praktické činnosti atď., + odporúčané najvhodnejšie metódy.

- ❖ pohybové a relaxačné cvičenia;
- ❖ príprava šalátov a ovocných desiat;
- ❖ kreslenie maľovanie a modelovanie ovocia a zeleniny;
- ❖ čítanie rozprávky;
- ❖ zobrazenie deja rozprávky;
- ❖ hra: „Zdravé – nezdravé potraviny“;
- ❖ čarovné vrecúško – pomenovávanie, triedenie, usporadúvanie;
- ❖ rozprávanie o návšteve starej mamy/babičky;
- ❖ hudobno-pohybové hry s tematikou ovocia, zeleniny, záhrady;
- ❖ čo robíme v záhrade – činnosti, pomôcky, produkty, podmienky;
- ❖ čo sa rodí v zemi, na strome, na kríku;
- ❖ vystrihovanie makiet;
- ❖ „tekvičiaci“, ako sa „rodí“ záhradka;
- ❖ hudobno-pohybové a dramatizujúce hry;
- ❖ divadielko – „ovocníčkovia a zeleninkári“;
- ❖ maľovanie a modelovanie ovocia a zeleniny;
- ❖ nácvik a recitácie básní o ...;
- ❖ list kamarátovi – „čo sme našli v záhrade“;
- ❖ obrázkové čítanie – „na strome“;

Uvedené činnosti budú nástrojom na plnenie konkrétnych výchovno-vzdelávacích cieľov spracovaných v plánoch výchovno-vzdelávacej činnosti v konkrétnej triede.

Učebné zdroje pre deti:.....

Učebné zdroje pre učiteľku:.....

Metódy a prostriedky hodnotenia dosiahnutia vytýčených výchovno-vzdelávacích cieľov:

.....

Ukážka plánov výchovno-vzdelávacej činnosti (Králiková, 2008), pre potreby osvojovania štátneho jazyka doplnila tabuľku Guziová

Ja a moja rodina (plánovanie výchovno-vzdelávacej činnosti môže byť triedny projekt a ním bude podporovaná originalita jednotlivých tried vo výbere hier/aktivít a činností a pedagogická tvorivosť učiteliek – časový úsek jeden týždeň), ktorý pozostáva:

1. Obsah – pojmy k danej téme

Napr. Sviatok v rodine, spoločne strávený čas, činnosti v rodine, členovia rodiny

2. Zameranie/východiská – bližšia charakteristika, na čo sa projekt zameriava, napr. štruktúra rodiny, jej funkcie, pochopenie vzájomných vzťahov, súvislosti medzi činnosťami, ktoré zabezpečujú chod domácnosti.....

3. Stanovenie problému: posunutie konkrétnej témy do roviny problému (prečo?) napr. prečo je dôležitá pomoc v rodine?, ako funguje život v rodine?, čo majú radi členovia rodiny?, prečo je dôležité tráviť čas spolu?.....

Je možné/predpokladám, že uvedené tri časti plánovania budú/môžu byť vypracované v učebných osnovách školského vzdelávacieho programu a potom sa pre plánovanie výchovno-vzdelávacej činnosti v triede bod 4 stane/môže stať bodom 1.

4. Hodnotiace kritériá čo učiteľka očakáva

Čo má dieťa vedieť: úplná rodina – mama, otec, deti .....

Čo by malo vedieť: nie každá rodina je úplná .....

Čo by mohlo vedieť: každý člen rodiny je iný .....

Tabuľka 3

AKTIVITA/ HRA/EDUKAČNÁ ČINNOSŤ	EDUKAČNÝ CIEĽ	KOMPETENCIE	STRATÉGIE VVČ	ORGANIZAČNÉ FORMY	UČEBNÉ ZDROJE	FORMY ORGANIZÁCIE VVČ
Konkrétny názov Domček, kto v tebe býva	Konkrétna formulácia pedagogicko-didaktického cieľa Zaradiť svojich členov rodiny do kategórií – rodičia, súrodenci, starí rodičia (materinský jazyk) Mama, otec, sestra, brat (štátny jazyk)	Len v uvedenej hre/aktivite Osobnostné, komunikatívne, kognitívne	Pojmové mapovanie	Edukačná aktivita alebo hry a hrové činnosti dieťaťa....		Individuálna alebo skupinová....

V tabuľke je uvedená plánovaná jedna činnosť (edukačná aktivita), ale v priebehu dňa sa vyskytnú aj ďalšie hry/aktivity a činnosti (napr. počas pohybových a relaxačných cvičení alebo v hrách a hrových činnostiach....) a všetky si učiteľka rámcovo naplánuje. Nie je rozhodujúci rozsah, ale cieľavedomé, systematické a zodpovedné plánovanie.

Použitá literatúra:

BERNÁTHOVÁ, A. – REITEROVÁ, M. – SOMOROVÁ, R. 2005 Metodické odporúčania na vyučovanie slovenského jazyka v základnom a rozširujúcom kurze štátneho jazyka pre deti cudzincov. Ministerstvo školstva SR 2005.

- BERTÓKOVÁ, M. – BORSOVÁ, E. – HEGEROVÁ, M. 1989. *Metodická príručka na vyučovanie slovenského jazyka v 1. ročníku základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským*. 2. vyd. Bratislava: SPN, 1989. ISBN 80-08-00174-7.
- FARKAŠOVÁ, E. – MENZLOVÁ, B. – BISKUPIČOVÁ, K. 2001. *Jazyky hrou*. Bratislava, Orbis Pictus Istropolitana, 2001. ISBN 80-7158-353-7.
- HAJDÚKOVÁ, V. a kol. 2008. *Príručka na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy*. Bratislava, Metodicko-pedagogické centrum, alokované pracovisko, Tomášikova 4, Bratislava 2008. ISBN 978-80-8052-324-4.
- HAJDÚKOVÁ, V. 2008. Ukážka učebných osnov školského vzdelávacieho programu „Cestou necestou“. In: *Príručka na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy*. Bratislava, Metodicko-pedagogické centrum, alokované pracovisko, Tomášikova 4, Bratislava 2008. ISBN 978-80-8052-324-4.
- Kolektív autorov. 2007. *Návrh kurikulárnej transformácie predmetu Slovenský jazyk a literatúra*. Bratislava, ŠPÚ 2007. ISBN 978-80-89225-29-3.
- KRÁLIKOVÁ, J.: Plánovanie výchovno-vzdelávacej činnosti. Nepublikovaný materiál.
- MENZLOVÁ, B. – FARKAŠOVÁ, E. – POKRIVČÁKOVÁ, S. 2008. Didaktická efektívnosť metódy CLIL na prvom stupni ZŠ vo vyučovaní cudzích jazykov. Projekt experimentálneho overovania. Bratislava, Štátny pedagogický ústav 2008.
- Dostupné na: <http://www.statpedu.sk/>.
- PODHÁJECKÁ, M. a kol. 2007. *Edukačnými hrami spoznáваме svet*. Prešov: Pedagogická fakulta PU 2007. ISBN 978-80-8068-599-7.
- PODHÁJECKÁ, M. – GUZIOVÁ, K. – GMITROVÁ, V. 2008. Denný poriadok – usporiadanie denných činností vo vzťahu k predprimárnemu vzdelávaniu. In: *Príručka na tvorbu školských vzdelávacích programov pre materské školy*. Bratislava, Metodicko-pedagogické centrum, alokované pracovisko, Tomášikova 4, Bratislava 2008. ISBN 978-80-8052-324-4.
- Slovenský jazyk na 1. stupni základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským. In: Štátny vzdelávací program – príloha 1 – ISCED 1. Dostupné na: <http://www.statpedu.sk/>.
- SKABELOVÁ, R. – BÓNAOVÁ, I. 1995. *Metodická príručka na vyučovanie slovenského jazyka v 1. ročníku základnej školy s vyučovacím jazykom maďarským*. 1. vyd. Bratislava: TERRA, 1995. ISBN 802- 85679-17-5.
- Spoločný európsky referenčný rámec pre jazyky. Učenie sa, vyučovanie, hodnotenie*. Bratislava, Štátny pedagogický ústav, 2006. ISBN 80-85756-93-5.
- Štátny vzdelávací program ISCED 0 – predprimárne vzdelávanie*. Bratislava: Ministerstvo školstva Slovenskej republiky 2008.
- Dostupné na: <http://www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=2319>.
- ŠTEFÁNIK, J. 2000. *Jeden človek, dva jazyky. Dvojjazyčnosť u detí – Predsudky a skutočnosti*. Vydavateľstvo Academic Electronic Press, 2000. ISBN 80-8888-41-6.
- ŽÁČKOVÁ, M. – VLADOVÁ, K. 2005. *Deti cudzincov vo výchovno-vzdelávacom procese z hľadiska dodržiavania ľudských práv a práv detí*. Bratislava: Štátny pedagogický ústav 2005. ISBN 80-89225-02-0.